

σεων. Ἡ περίπτωσης, ὅτι τὰ παιδιὰ δὲν κατέχουσιν ἀκόμη τὴν γλῶσσαν ἐν πλήρει κύκλῳ καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἔχωσι κεκτημένην ποιάν τινα ἐμπειρίαν καὶ ὠριμότητα εἰς τὸ ἐν τῇ γλώσσῃ σκέπτεσθαι περὶ τῆς γλώσσας, αὐτὴ, λέγω, ἡ περίπτωσης ὁρίζει ἀναγκαιῶς καὶ τὴν ἐκλεκτέαν ὕλην καὶ τὰ ὅρια τῆς ἐν τῇ δημοτικῇ σχολῇ διδασκαλίας τῆς γραμματικῆς καὶ ἀπαιτεῖ προσέτι χρῆσιν τῆς γραμματικῆς μᾶλλον πρακτικὴν ἢ θεωρητικὴν, ἀποκλειομένης πάσης νεκρᾶς ἀποστηθίσεως, πάσης ξηρᾶς τεχνολογίας καὶ πάσης λεπτεπιλέπτου καὶ ἀγόνου θεωρίας. Τὸ πᾶν πρέπει νὰ ἀντλήται ἐκ τῶν καθαρῶν πηγῶν ἐκείνου τοῦ γλωσσικοῦ θησαυροῦ, ὃν κατέχει ἤδη τὸ παιδίον καὶ νὰ χρησιμοποιηθῇ ἀμέσως κατὰ τὸν κανόνα εἰς ἀσκήσεις ἐξυπνίζουσας τὸ πνεῦμα· διότι μόνον τοιουτοτρόπως τὸ τέως σαφηνίζεται καὶ ἰσχυροποιεῖται, τὸ μέλλον πρακτικῶς προπαρασκευάζεται καὶ τὸ παιδίον ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καθίσταται ἱκανόν, ἵνα σαφῶς νοῇ καὶ εὐχερῶς καὶ δεξιῶς μεταχειρίζεται τὴν μητρικὴν του γλῶσσαν. Ὡς ἐκ τούτου οὐδόλως εἶναι ἀναγκαῖον νὰ καταβασανίζωμεν τὰ παιδιὰ δι' ἐπιστημονικῶν ὥρων καὶ ἀπεράντων πομπῶν λεξιλογικῶν τερθεριῶν.

4. Μέθοδος. Ἡ στοιχειώδης γραμματικὴ τῆς δημοτικῆς σχολῆς, ἥτις προορίζει διὰ τὸν μαθητὴν οὐχὶ τὴν πλήρη γνῶσιν τῆς γλώσσας, ἀλλὰ μόνον μέρος αὐτῆς, διακρίνεται τέλος ἀπὸ τῆς ἐπιστημονικῆς γραμματικῆς καὶ διὰ τῆς μεθόδου. Τὸ γυμνάσιον οἰκοδομεῖ τὴν διδασκαλικὴν πορείαν τῆς γραμματικῆς κατ' ἀντικειμενικὴν ἔποψιν· ἔχει ὠρισμένον σύστημα, ἀπορρέον ἐξ ἀνωτάτου γενικοῦ ἀφηρημένου ἀξιωματος, ἐκ τῆς φύσεως τοῦ μαθήματος, ἀλλ' ἐν τῇ δημοτικῇ σχολῇ, ἄλλως ἔχουσι τὰ πράγματα. Αὕτη δὲν ρυθμίζεται κατ' ἀντικειμενικὴν ἔποψιν, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὸ ὑποκείμενον τῆς διδασκαλίας, τ. ἔ. κατὰ τὸ παιδίον, κατὰ τὸ γλωσσικόν αὐτοῦ πλοῦτον. "Ὅ,τι κέκτηται ἤδη τὸ παιδίον, τοῦτο προάγεται εἰς γλωσσικὴν συνείδησιν καὶ ὅ,τι τῷ ἐλλείπει μεταδίδεται αὐτῷ κατὰ τὴν πορείαν τῶν γλωσσικῶν ἀσκήσεων, καθ' ὅς λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν καὶ οἱ παραλλάσσοντες τύποι τῆς δημώδους γλώσσας· ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ἐπιτρέπεται νὰ ἄρχηται ἡ γραμματικὴ ἐν τῇ δημοτικῇ σχολῇ διὰ τῆς περὶ φωνῶν καὶ παθῶν τῶν γραμμάτων διδασκαλίας ἢ διὰ τῶν ἀρχαίων τύπων. Πάντοτε καὶ πανταχοῦ πρέπει ν' ἀπορρέῃ ἐκ τῆς ζωῆς γλώσσας, νὰ ἄρχηται διὰ τῆς ἀπλουστάτης ἐκφράσεως τῶν ἰδεῶν, τῆς ἀπλῆς προτάσεως καὶ ἐντεῦθεν βαθμιαίως νὰ προβῇ πρὸς τοὺς διττοφύρους τύπους τῆς πεπλατυσμένης προτάσεως καὶ τῆς συνθέτου. Πανταχοῦ πρέπει νὰ ἐκπορεύηται ἡ γραμματικὴ ἐκ τῆς γλώσσας, οὐδέποτε δ' ἡ γλῶσσα ἐκ τῆς γραμματικῆς.

(Κατὰ τὸν Dr Kehr.)

Ἐξάγομεν ἤδη ἐκ τῶν ἄνω λεχθέντων τὸ συμπέρασμα καὶ συγκεφαλαιούμεν τὴν κατὰστασιν τῆς μεθόδου τῆς διδασκαλίας τῆς γραμματικῆς ἐν τοῖς ἑξῆς.

α) Ἡ γλῶσσα δύναται νὰ διδάσκηται καὶ νὰ μανθάνηται καὶ ἄνευ γραμματικῆς. Ἡ γλῶσσα μανθάνεται ἐν ἐκάστῳ μαθήματι, καθ' ὃ λαλεῖται ἀλανθάστως. Εἰς τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις μεγάλη σημασία πρέπει ν' ἀποδίδεται. Ὁ Albert Richter ἐν τῷ συγγράμματι του «Σκοπός, ὅρια καὶ τρόπος τῆς διδασκαλίας τῆς γραμματικῆς ἐν τῇ δημ. σχολῇ» λέγει. «Ὁ δημοδιδάσκαλος ὁ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς φοιτήσεως συνδιαλεγόμενος μετὰ τῶν μικρῶν μαθητῶν καὶ ἐξάγων ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν μικρὰς προτάσεις διδάσκει γραμματικὴν ὁ διδάσκαλος ὁ ἐν τῷ μαθήματι τῆς ἱστορίας καὶ γεωγραφίας προβάλλων τὴν ἐρώτησιν οὕτως, ὥστε ὁ μαθητὴς ν' ἀναγκάζεται νὰ ἀποκρίνηται διὰ συνθέτου προτάσεως· ὁ διδάσκαλος ὁ κατὰ τὸ μάθημα τῆς πατριδογραφίας ἐν τῇ κατωτάτῃ τάξει προτείνων ἐρώτησιν πρὸς ἣν ἀποκρίσις εἶναι «τὸ βιβλίον εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς ἐδρας» καὶ ἑτέραν, πρὸς ἣν τὰ παιδιὰ ἀποκρίνονται «ἡ οἰκία εἶναι ἐκτισμένη παρὰ τὴν ὁδόν» ὁ διδάσκαλος ὁ κατὰ τὸ μάθημα τῆς ἀριθμητικῆς διδάσκων τὴν ὁρθὴν ἐκφράσιν «τὸ τρίτον τοῦ ταλλήρου» πάντες οὗτοι ἐδίδαν τὴν γραμματικὴν.»

β) Οὐχ ἥττον τὴν γραμματικὴν θεωροῦμεν καὶ ἀναγκαίαν καὶ ὠφέλιμον καὶ δὲν δύναται νὰ στερηθῇ ταύτης ἡ δημοτικὴ σχολή. Τὸ παιδίον ὀφείλει νὰ διακρίνῃ τὰ μέρη τοῦ λόγου· νὰ γινώσκῃ τί ἐστὶ πληθυντικός καὶ πῶς σχηματίζονται καὶ τὰ κυριώτατα ἐκ τῆς παραγωγῆς καὶ συντάξεως. Διὰ τῶν γραμματικῶν διδασκαλιῶν πρέπει τὸ παιδίον νὰ καταστῇ ἱκανόν καὶ θεωρητικῶς νὰ ἔχῃ συνείδησιν τῆς ὁρθότητος τῶν λεγομένων του ἐντὸς τοῦ γλωσσικοῦ κύκλου.

γ) Πρέπει νὰ νοηθῇ ὅμως ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς γραμματικῆς ἐν τῇ δημοτικῇ σχολῇ δὲν εἶναι σκοπός, ὡς ἐρήθη καὶ ἀνωτέρω, ἀλλὰ μόνον μέσον πρὸς πρακτικὴν ἐκμάθησιν τῆς γλώσσας καὶ ὡς τοιαύτη πρέπει νὰ γίνηται χρῆσις αὐτῆς. Συμφωνοῦμεν πληρέστατα μετὰ τοῦ Kehr καὶ τοῦ Kellner, ὅστις λέγει. «Ἐάν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξοστρακισθῇ ἐντελῶς ἡ γραμματικὴ ἐκ τῶν δημοτικῶν σχολείων, ἐν τούτοις οὐδόλως θὰ διαδραματίσῃ ἐν αὐτοῖς πρωτεύον πρόσωπον, ἀλλὰ μᾶλλον θὰ χρησιμεύῃ ὡς μέσον πρὸς εὐκολώτεραν κατανόησιν τῶν διδασκομένων παρέχουσα ὕλικόν, ὅπερ ὡς βῆσις νὰ ὑποβοηθῇ τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις, τούτεστι τὴν γραφὴν καὶ τὴν ἀνάγνωσιν.

δ) Ἀπαιτοῦμεν διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς γραμματικῆς ἰδιαιτέραν ὥραν.

ε) Ἡ διδασκαλία πρέπει νὰ γίνηται φυσικῶς ἐπὶ κατὰλλήλῳ ὕλῃς, ἥτις νὰ ἐμπεριέχῃ ὅ,τι πρόκειται νὰ διδαχθῇ ἐκ τῆς γραμματικῆς. Κατάλληλα προδειγματικά τεμάχια οἷον παροιμίαι, γνωμικά, στίχοι καὶ παρόμοια.

στ. Ὁ διδάσκαλος συνδέτω κατὰλλήλως τὴν λογικὴν καὶ γραμματικὴν ἀνάλυσιν τῶν προτάσεων.

ζ) Ἐάν κατὰ τύχην ὅ,τι ἐδιδάχθη ἐν τῷ μαθήματι τῆς γραμματικῆς δύναται ὁ διδάσκαλος νὰ ἐφαρμόσῃ

κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀναγνωστικῶν τεμαχίων ἢ κατὰ τὴν διώρθωσιν τῶν γραπτῶν ἀσκήσεων κτλ., ποιεῖτω τοῦτο καὶ μὴ ἀφίετω. Τῷ τρόπῳ τούτῳ συνδέεται ἡ γραμματικὴ μετὰ τῶν ἀναγνωστικῶν τεμαχίων καὶ τῶν γραπτῶν ἀσκήσεων.

η) Ἡ ὕλη τῆς στοιχειώδους γραμματικῆς διατασσέσθω εἰς ἐτησίους κύκλους καὶ δὴ οὕτως, ὥστε ἕκαστος κύκλος ν' ἀποτελῇ ἐν ὅλῳ χειρισμένον καὶ αὐτοτελές.

(Κατὰ τὸν Dr Fr.W. Schütze)

(Ἀκολουθεῖ).

Γ. ΚΑΡΑΤΖΑΣ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΘΕΑΤΡΟΝ ΟΜΟΝΟΙΑΣ. Ἱταλικὸς θιάσος μελοδραματιῶν. — ΘΕΑΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ.—Βασίλειος ὁ αὐτοκράτωρ, τραγωδία ἐπὶ Γ. Σιγαλῆρη. — ΘΕΑΤΡΑ ΠΑΡΙΣΙΩΝ.—Ἡ πανεπιστημιάρχης τοῦ Gof ἐν τῇ Ἱταλικῇ-Κωμῳδίᾳ.—ΧΡΟΝΙΚΑ.

Ἀπὸ τῆς προπαραελθούσης κυριακῆς διδῶσι παραστάσεις ἐν τῷ παρ' ἡμῖν θεάτρῳ τῆς Ὁμονοίας (Concordia) νέος ἰταλικὸς θιάσος, μελοδραματιῶν οὗτος, διευθυνόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Odoardo Franzini. Τὸν λόγον δὲ περὶ αὐτοῦ ποιούμενοι σήμερον, ὁφείλομεν νὰ δηλώσωμεν ἐν πρώτοις ὅτι, προκειμένου περὶ θιάσων ἀνευ ἀξιώσεων ἐκτάκτων ἐρχομένων εἰς Κωνσταντινούπολιν, κρίσις βεβαίως αὐστηρὰ καὶ λεπτομερὴς ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κριτικῆς πόλεων προεχουσῶν ἐν τῷ θεάτρῳ εἶνε ἀνέφικτος, διότι τότε πάντες οὗτοι οἱ θιάσοι, ἢ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν, πρέπει νὰ ἐγκαταλειφθῶσιν ἢ δὲ Κωνσταντινούπολιν οὕτω, μὴ δυναμένη βεβαίως νὰ ἔχη Γαλλικὴν-Κωμῳδίαν, ἢ Μελοδράμα τῶν Παρισίων, θὰ στερεῖται θεάτρου, λαμβανομένου μάλιστα ὑπ' ὅψιν ὅτι τὸ ἀκροατήριον τοῦ θεάτρου ἐν τῇ βασιλίδι ταύτῃ τῶν πόλεων προσέρχεται ἐκ μόνου τοῦ Σταυροδρομίου καὶ εἶνε ὅλως περιορισμένον καὶ ὀλιγάριθμον. Τούτου δ' ἕνεκα τοῦτο ἐνῶ ἀπαιτεῖ, ἀναλόγως τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ, καλοὺς θιάσους, ἀδυνατεῖ νὰ συντηρήσῃ τοιοῦτους, ἐξαντλούμενον κατὰ τὰς πρώτας παραστάσεις, δὲν δύναται δὲ νὰ ἀνεχθῇ πολλὰς ἐπαναλήψεις ἔστω καὶ ἀριστουργήματος τὸ πρῶτον παιζομένου ὑπὸ δεξιῶν ὑποκριτῶν ἢ ἀοιδῶν.

Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν ἡ κριτικὴ παρ' ἡμῖν πρέπει νὰ ἦ ἐπιεικὴς μὲν περὶ τῶν συνήθων θιάσων, αὐστηρὰ δὲ περὶ θιάσων ἀνεγνωρισμένων ἢ μετ' ἀξιώσεων παρουσιαζομένων. Ὁ θιάσος τῆς Ὁμονοίας εἶνε κάλλιστα κατηρτισμένος καὶ δύναται τις νὰ εἴπῃ τῶν οὐχὶ συνήθων ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῶν θεάτρων Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τῆς πυρπολήσεως τοῦ θεάτρου Ναοῦμ ἐμφανιζομένων. Τα κυριώτατα δὲ προσόντα τοῦ θιάσου τοῦ κ. Franzini εἶνε ἡ καλὴ διεύθυνσις καὶ ὁ χορὸς αὐτοῦ. Ὁ χορὸς ἀποτελεῖται ἐξ εικοσιπέντε προσώπων, οὗ τὰ πεντεκαίδεκα γυναῖκες, καὶ διακρίνεται ἐπὶ ταῖς ἀνθηραῖς καὶ καλῶς διανεμημέναις φωναῖς καὶ ἐπὶ καθαγαῖς ἐνδυμασίαις, ἀτινές ἀναδεικνύουσι ἐπὶ μῆλλον τὴν καλλονὴν τινῶν τῶν γυναικῶν αὐτοῦ μελῶν. Καίτοι δ' ὁ θιάσος οὗτος εἶνε καλῶς κατηρτισμένος, ὥς εἰ-

πομεν, καίτοι μεγίστην καταβάλλει προσπάθειαν περὶ τὰς ἀμφιέσεις καὶ τὰς σκηνογραφίας, οὐχ ἥττον οὐδαμῶς ἐκλόνησε τὴν ἰδεάν ἡμῶν περὶ ἐκτελέσεως μελοδραματιῶν ὑπὸ ἰταλικῶν θιάσων, περὶ τῆς ἐκτελέσεως δηλαδὴ ἔργων ἐλαφρῶν, ἐρειδομένων ἐπὶ τοῦ θεαματικοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν καὶ τῆς χάριτος τῶν ἐκτελούντων αὐτά. Ἡ ἐλαφρὰ ἐκείνη, ἡ λεπτεπίλεπτος, ἡ λεπτὴ ἀλλὰ καὶ εὐάρεστον ἀποπνεύουσα εὐωδία δίκην ἀρώματος χάρις εἶνε κτῆμα ἐς αἰετῶν Γάλλων. Μεθ' ὅσων προσπάθειαν καὶ καταβάλλωσι ἀξιεπαίνως οἱ ἰταλικοὶ θιάσοι μελοδραματιῶν, οὗτοι πολλάκις λανθάνοντες ἄχαριν τὴν χάριν καθιστᾶσι παρεκτρέπομενοι. Ὁ θιάσος τοῦ κ. Franzini ὀλιγίστως ἀληθῶς παρέχει οὐχὶ παρεκτροπὰς, ἀλλὰ ὑπερβολὰς διὰ τῶν ὑποκριτῶν, προερχομένων δὲ κυρίως ἐκ τῆς σχολῆς εἰς ἣν ἀνήκει καὶ εἰς ἣν ἀνήκουσι πάντες ὅπωςδύποτε οἱ ἰταλικοὶ θιάσοι ἐν τῇ ὑποκριτικῇ. Βεβαίως ἡ ἀνάλυσις τῶν κυριωτάτων στοιχείων τῆς ὑποκριτικῆς τέχνης ὥς ἐννοεῖται κοῖ θεσπίζεται ἐν Γαλλίᾳ, ἐν ἣ αὕτη εἰς τὸ τέλειον ἐξίκατο, θὰ ἀπεδείκνυε τὰ μέρη, ἅπερ ἐπὶ τῶν ὑγιεστέρων, τῶν ἐπὶ τοῦ μέτρου ἐν πᾶσιν, ἀρχῶν ἐρείδονται, ἀλλὰ τοῦτο ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τοῦ χώρου τοῦδε.

Καὶ αὗται μὲν αἱ γενικαὶ ἐντυπώσεις ἡμῶν ἐκ τῆς ἀκροάσεως τριῶν ἔργων, ἐκτελεσθέντων ὑπὸ τοῦ θιάσου, τοῦ Petit Duc τῶν Meilhae, Halévy καὶ Lecoq τῶν Cloches de Corneville τῶν Clairville, Gabet καὶ Planquette καὶ τοῦ Babbeo e il Intricante τοῦ Sarria. Ἐκ τῶν ἔργων τούτων, ὡς γνωστὸν, τὰ δύο πρῶτα εἰσὶ γαλλικὰ καὶ ἀνήκουσιν τοῖς μάλλον ἐπιτυχοῦσι μελοδραματίοις. Τὸ Petit Duc ἐξετελέσθη τὸ πρῶτον ἐν τῷ θεάτρῳ Renaissance τῶν Παρισίων κατὰ τὸ ἔτος 1878, ἐπανελήφθη δὲ τότε 301κις, ἀπενεγκὸν εἰσπραξίν 1,259,770 50 φρ. Εἶνε δὲ ὄντως τῶν γλυκυτάτων καὶ ἐνέχει τεμάχια μουσικῆς θελκτικώτατα. Οἱ δὲ Cloches de Corneville ἐξετελέσθησαν τὸ πρῶτον ἐν τοῖς Folies-Dramatiques τῶν Παρισίων κατὰ τὸ ἔτος 1877, ἐν οἷς ἐπανελήφθη τότε 596κις, ἀπενεγκόντες εἰσπραξίν 1,642.011.35 φράγκων.

Ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο ἐπαναληφθὲν καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὑπερέβη τὴν χιλιοστήν παραστάσιν, ἥτοι ὑπερέβη κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν παραστάσεων ἐν Παρισίοις πάντα τὰ μελοδραμάτια. Κατὰ τινα γενομένην πέρυσιν στατιστικὴν οἱ Cloches Cornerieulle ἐξετελέσθησαν καθ' ὅλην τὴν ὑψηλίαν 30,000 περίπου φράγκων. Οὐχ ἥττον καὶ ὁ ἀριθμὸς οὗτος φαίνεται ἡμῖν κατώτερος τοῦ πραγματικοῦ, διότι νομίζομεν ὅτι δὲν ἐλήφθησαν ὑπ' ὅψιν αἱ εἰς μικρὰς πόλεις παραστάσεις, ἴσως καὶ αἱ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἐν ἣ ἐπίσης πολλάκις ἐπανελήφθη καὶ ἐπαναλαμβάνεται. Τὸ ἔργον εἶνε τόσον γνωστὸν, ὥστε οὐδεὶς λόγος ὅπως ἐκταθῶμεν περὶ αὐτοῦ. Πάντες εὐάρεστως ἀκούουσιν αὐτὸ μεθ' ὅλα τὰ γνηράματα αὐτοῦ.

Σὺν τούτοις ὁ θιάσος τῆς Ὁμονοίας ἐξετέλεσε καὶ δύο ἰταλικά ἔργα, τὸ ἀνωτέρω καὶ τὴν ἀρέσκουσαν Gran tia, ἥτις εἶνε μὲν τερπνὸν ἔργον τῶν ἐλαφρῶν, ἀλλὰ καὶ ἥτις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ μελοδραματικόν. Τὸ δὲ γερμανικὸν ἔργον Venditore di Ucelli τοῦ Zeller κέ-